

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Evangelistarivm M. Maruli Spalaten. opus vere
euangelicum, sub fidei, spei & charitatis titulis in septem
libros partitum**

Marulić, Marko

Coloniæ, 1532

VD16 M 1298

de decem præceptis. cap. 3.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35578

gnitudinem diuinæ miserationis non perpendunt. Desperauit Cain, cum fratre interempto diceret, Maior est iniquitas mea, quam ut veniam merear. Si de dei clementia recte sensisset, profecto etiam id quod non merebatur, ab eo sese impetraturum penitendo sperasset. Nemo quippe veniam accipit, quia ipse meretur, sed quia benignus est ille, qui eam largitur. Desperauit & Iudas domini sui proditor. Peccauit (inquit) tradens sanguinem iustum, restituitque argenteos, quos inique acceperat, Sed nec penitentia illi profuit, nec satisfactio, quia dolore supatus ad laqueum confugit, non ad dei misericordiam. Dolere quidem debuit de peccato, sed non ita ut spem quæ in deo est, de manibus dimitteret. Nos igitur qui deum in multis offendimus, & dolendo de culpa veniam speremus. & sperando veniam de culpa doleamus. Vtrunque necessarium est ei, qui & penas cupit euitare, & beatitudinem consequi sempiternam. De spe autem temere præsumptum dicitur, Spes impiorum peribit. Et de errore desperantium: Si desperaueris (inquit) lapsus in die angustiarum, imminuetur fortitudo tua. Dies angustiarum dies iudicij est. Cuius autem tunc fortitudo imminuta fuerit, hic dæmonum accusationibus grauatus damnationi succumbet.

Gen. 4.

Matth. 28

Proue. 10.
Proue. 24.

De decem præceptis Cap. III.

Ilius autem spes nunquam fallitur, qui dei præcepta quam potest studiose obseruat, dicente dño in euangelio, Si vis ad vitam ingredi serua mandata. Mandata vocat quæ decalogo continentur. Non habebis deos alienos, deus enim unus est. Qui somniis & sortilegiis & maleficis diuinationibus fidem præstant, deos alienos colunt. Cum enim solius diuinæ sapientiæ sit, futura nosse, hoc quod dei est, alijs tribuere præsumunt. Non facies sculptile, eo videlicet animo, ut adores illud ac pro deo habeas. Non est sceleris huius expertus, qui pecuniam seculique diuitias magis quam æquum bonumque diligit. Apostoli autoritate hoc probamus, qui Colos.

Exo. 20
Primum
præceptum.

sensibus scribens, avaritiam simulacrorum seruitutem
 appellat. Neque tamen per hoc mandatum ars reproba
 ta est sculptorum vel pictorum. Non pingere aut finge
 re simulacra vetantur, sed adorare, ideo sequitur: Non
 adorabis ea neque coles. ego enim sum dominus deus tu
 us. Quod autem nos quoque Christi sanctorumque i
 magines adoremus, non ad ipsas imagines, ne idola
 triæ arguamur, sed ad eos quorum ipsæ imagines ap
 parent adorationem dirigimus. Idcirco autem eiusmodi
 simulacra publice proponi solent, ut quoties conspe
 cta fuerint, ad memoriam res gestas eorum quibus di
 cata sunt, reuocent; & ad imitandum fidelium mentes
 accendant. Non assumes nomen domini dei tui in vanū,
 ne contemnere videare, quod præcipue oportet reuere
 ri. Memento ut diem sabbati sanctifices. Nos vero sab
 bati obseruationem ad diem dominicum transtulimus,
 ne cum iudæis in Christum non credentibus videamur
 sentire, qui cum in sepulchro mortuum sabbato quie
 uisse fatentur quidem, sed postea viuum resurrexisse ne
 gant. Itaque ob resurrectionis reuerentiam, eo quo fa
 cta est die ab operibus vacamus, nec tamen ita supersti
 tiose, ut iudæi sabbato. Nam & mensas paramus, & ca
 lices abluimus, & multa huiusmodi agimus. Etenim ser
 uilia opera quæ vetantur, peccata potissime, quibus de
 us offenditur intelligimus, a quibus certe tunc magis e
 abstinentum, cum diuino cultui opera impenditur. Ne
 que aliam ob rem festo die cessare debent manuum ex
 ercitia, nisi ut quisque cæteris omnibus curis expedi
 tus diuina tantum tractet, templa visitet, precatio nib.
 incumbat, missalibus sacrificiis intersit, prædicationes
 audiat, & totum tempus illud in dei laudem cultumque
 expendat. Cum ergo dominicis feriatisque ab ecclesia i
 stitutis diebus maxime a scelere abstinentum sit, cur
 vos infrenis ac petulans iuuentus tunc præcipue in ga
 neis crapulamini? in choreis lasciuitis? in iocis & ludis
 diffuitis? alearum tesserarumque lusionibus tempus di
 uino honori dedicatum impie consumitis? In quo qui
 dem lusu nec amissæ pecuniæ damnum sine infamia, nec

Secundum

Tertium.

lucrum sine restitutionis debito, nec vsus est sine peccato, nisi forte periurare, & dolos intendere, & aliena inique concupiscere, & inter se identidem rixari atq; in contumeliam prorumpere fas esse dixerimus, omitto quod interdum nec manibus tēperatur, & vsq; ad vulnera cædesque peruenitur. Quanto ergo leuius crimen ab his diuertere, & alicuius honestæ artis laboribus diem illum conterere, quam per orium ad tam nefanda flagitia conuertit? Profecto minus offenderetis, nullum omnino diem festum agere, quam hūc quem agitis tot vitiorum obscœnitatibus profanare. Cōcessus fuit olim Iudeis repudiij libellus, ne in vxores quæ displicuissent veneno sequerent, sed potius viuas dimitterent. Age iam permittatur & vobis, vt omnes dies profesti sint, nullus festus, vt potius manuum labore occupetur animus quam nihil agendo male agere assuescat. Nullus igitur sit vobis dominicus dies, ne ipsum qui dominicus est, in diabolicum conuertatis, dum eo toto tēpore, quo ab operibus vacui estis, non tam domino quam diabolo seruitis. Itaque nunc quidem ad vos pertinere arbitror hoc quod dicitur. Memento vt diem sabbati sanctifices cum nequaquam sanctificetis eum, sed polluat. Vt autem & ad vos pertineat, redite iam ad mentem & intelligite, ideo festis diebus a secularibus negotijs feriandū præcipi, vt exerceamus in diuinis, & non vt hauriēdis luxurijs voluptatibusq; incumbamus. Et hæc sane præcepta sunt, quæ ad dei duntaxat cultum spectāt, reliqua vero circa charitatem, quam proximis debemus versantur. Honora, inquit, patrem tuū & matrem tuam, vt sis longæuus super terram, quam dominus deus tuus dabit tibi. Natura ipsa nos prouocat, gratis parentes nostros colere & amare, quanto magis hoc facere debemus, cum etiam præmium proponatur longæuitatis? Neque si quosdam in primis parentum studiosos parum diu vixisse noueris, de promissione diffidas. Ideo terrenum & temporale bonum interdum cito subducit, vt cæleste & æternū gradu beatitatis celsiore cumuletur. Non occides. Cum neminem tibi lædere liceat

Quartum.

Quintum.

- Exo. 22
 Rom. 12
 Sextum.
 Septimum
 Octauum.
 Nonum.
 Decimum.
- multo minus interimere. Ne iudici quidem aliquem ca-
 pitis reum ex odio fas est interficere, sed ex lege. Quam
 obrem non tibi, sed illi, qui exequendis legibus
 praeficitur, dictum est, Maleficos ne patiaris viuere,
 Priuato autem homini ne iniuriam quidem quam acce-
 pit, vlcisci permittitur, dicente domino, Mihi vindi-
 ctam & ego retribuam. Non mœchaberis. Omnis coi-
 tus hoc mandato prohibetur extra matrimonij copu-
 lam. Si continere non potes, cur sine vxore es? Sin po-
 tes, cur monachū non, pfiteris? Illud ne dāneris, hoc vt
 mercedis plus capias voto suscepto castitatis. Non fur-
 tum facias. Furti actio est in eū, qui contrectat rem alie-
 nā inuito domino. Igitur contra hoc praecipuum per-
 egit, non solum qui aliquid furto sustulit, sed etiam q-
 per vim rapuit, vel per fraudem elicit, vel casu inuen-
 tum restituere noluit. Non loqueris contra proximum
 tuum falsum testimonium. Cum enim Christus dei fi-
 lius veritas sit, quicquid aduersus veritatem dicitur,
 deum offendit. Non tamen omne mendacium ita gra-
 ue crimen est, sed illud tantum, quod aduersatur chari-
 tati, & cum alicuius detrimento perficitur. Fingere au-
 tem & mentiri quod nemini noceat, leuis est culpa. In-
 terdum ne culpa quidem, sed potius meritum, vt cum
 finguntur parabolæ siue apologi ad praecipua virtutis
 Nemo quippe ignorat ea conficta esse, non vt mendaci-
 um dicatur, sed vt veritas disciplinae salutaris iucun-
 dius exprimatur, gratius acceptetur, tenaciusque men-
 ti discantis infideat. Hoc me fecisse nullo modo poenitet
 edito illo quinquaginta parabolarum libello, dum pro-
 desse plurimis cupio, non commento, sed veritate. De
 pernicioso autem mendacii genere scriptum est, Os
 quod mentitur, occidit animam. De hoc vero quod ex-
 culamus ac defendimus, abūde in parte eius libri, quem
 de religiose viuendi institutione inscripsimus, est tra-
 ctatum, vbi sanctorum exemplis probatur, non solum
 fingere quandoque licere, sed etiam esse necessarium,
 quoties consultum iri volumus, vel nostræ vel alio-
 rum salutis. Non concupisces domum proximi tui. Non

desiderabis vxorem eius . His postremis dei mandatis aperte discimus , non modo facto dictoque posse delin- qui, verumetiam sola mali concupiscentia. Et si rem a- lienam nefas est concupiscere, multo magis auferre, & si desiderare tantum alterius coniugem non debemus, multo minus cum illa rem habere . Concupiscentia e- nim & desiderium quamuis crimine non careant, faci- lius tamen coercentur, si cupita non perficiuntur, diffi- cilius autem cum in consuetudinem facti venerint. In- satiabiles nempe bestiaē sunt auaritia & libido, non im- plentur haustu, sed quo magis hauserint plus esuriunt. Hoc quod sequitur, non seruum, non ancillam, non bo- uem, non asinum, neq; omnia quæ illius sunt, cum illo quod de domo non concupiscenda dicitur iungendum censeo, ne ex decalogo hendecalogum faciamus . Cum ergo in fine his duobus præceptis prauæ cupidines vā- tandæ iubeantur, quærimus quomodo eas vitabimus, cum interdum etiam inuitis ac repugnantibus nobis se ingerant, animumque non parum sollicitent ac laces- sant ? Sed quam diu refragamur, nihil nocent, nocent autem cum eas dominari permittimus, & cum scelus quod nondum peractum est, volumus, totoq; tandem voluntatis affectu eo ferimur, quo illæ blandiendo in- ducunt. Concupiscentia itaque mali nihil aliud est, q̄ firmus in malum consensus, quod quamuis non fiat, fa- ctum tamen iri cupimus.

De mandatorum conside- ratione. Ca. IIII

Hæc sunt legis mandata in tabulis lapideis digi- to dei descripta, vt cum omnia quæ legis sunt didiceris, ista potissime teneas, quæ modo ma- gis exquisito magisque mirabili tradita sunt populo fideli. Cur enim ea deus in marmore sculpenda cura- uit, nisi quia æterna esse voluit ? ac ne quando de me- moria exeant, palliorum fimbrijs assui iussit vittas *hincynthinas*, quas quoties aspicerent toties eorum

Num. 17.